

ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ-ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις-ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να γραφεί η αιτιατική και αφαιρετική πτώση του κυρίου ονόματος του κειμένου.
2. Να μεταφέρετε τα δευτερόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
3. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα αρσενικού γένους προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
4. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα ουδέτερου γένους προσηγορικά ονόματα του κειμένου στις υπόλοιπες πτώσεις του οικείου αριθμού.
5. Των επιθέτων του κειμένου να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις των δύο αριθμών στο αρσενικό και στο ουδέτερο γένος.
6. *viliozem materiam*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς.
7. Να κλίνετε το ουσιαστικό “*materia*” και με τους δύο τρόπους στον ενικό αριθμό.²⁰⁵
8. Να μεταφέρετε τις αναφορικές αντωνυμίες του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού στο γένος που βρίσκονται.
9. Να μεταφέρετε τις δεικτικές αντωνυμίες του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού στο γένος που βρίσκονται.
10. Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού αριθμού του αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος του κειμένου.
11. Να μεταφερθούν τα ρήματα του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού στο χρόνο, στην έγκλιση και στη φωνή που βρίσκονται.
12. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων της 3ης συζυγίας του κειμένου σε όλες τις εγκλίσεις στη φωνή που βρίσκονται.

²⁰⁵ Βλ. Αχ. Τζαρτζάνου, *Λατινική γραμματική*, ΟΕΔΒ, § 34 (3).

13. Των ρημάτων “*obtulisses*” και “*fecisset*” να κλιθεί η προστακτική ενεστώτα στη φωνή που βρίσκονται.
14. Του αποθετικού ρήματος του κειμένου να γραφούν όλοι οι τύποι της ενεργητικής φωνής.
15. Να γραφούν οι αρχικοί χρόνοι όλων των ρημάτων του κειμένου και στις δύο φωνές εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
16. Να ξαναγραφούν οι παρακάτω περίοδοι αφού μεταφερθούν οι κλιτοί τύποι στον άλλο αριθμό (στο αντίστοιχο πρόσωπο ή στην αντίστοιχη πτώση), όπου αυτό είναι δυνατόν.²⁰⁶
- α) *Sapientem dolor, qui imperitum avertit et praecipitem agit, non prohibet.*
- β) *Tu sapientem premi putas malis? Utitur!*
- γ) *Non ex ebore tantum ille sciebat facere simulacrum; ex aere quoque faciebat.*
- δ) *Si marmor illi obtulisses, si viliores materiam, fecisset tale, quale ex illa fieri optimum posset.*
- ε) *Sapientem virtutem, si licebit, in divitiis explicabit, si minus, in paupertate; si poterit, in patria, si minus, in exilio.*
- στ) *Sapientem semper dolorem omnemque miseriam vincit et memorabilia efficit.*
- ζ) *Sapientibus solis uti malis licet; imperitos mala avertunt et praecipites agunt.*
- η) *Sapientem optime uti scit eis quae imperitos avertunt et praecipites agunt.*
- θ) *Mala sapientem explicare virtutem suam non prohibent.*
- ι) *Si sapiens poterit, integer explicabit virtutem suam, si minus, debilis.*
17. Να μετασχηματίσετε τους παρακάτω υποθετικούς λόγους έτσι, ώστε να εκφράζουν υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα και υπόθεση δυνατή ή πιθανή.
- α) *Nisi qui deus subveniet, hostes urbem evertent.*
- β) *Nisi vos ipsi patriae consulitis, nemo patriae consulit.*
- γ) *Si eos qui rem publicam stabiliverunt imitamini, gloria sempiterna vobis erit.*

δ) *Si frugalitate utamini, nemo vos pecunia corrumpet.*

ε) *Si divitias contemnitis, omnes vos mirabuntur.*

στ) *Si aperte mentiris, amici tibi non erunt.*

18. Να εντοπισθούν οι υποθετικοί λόγοι του κειμένου και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους.
19. Να συμπληρώσετε τους ελλειπτικούς υποθετικούς λόγους του κειμένου.
20. Να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες (πλην των υποθετικών) προτάσεις του κειμένου και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους.
21. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους και ετερόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς του κειμένου.
22. Να δικαιολογήσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση.
23. Να προσδιορίσετε το είδος των απαρεμφάτων του κειμένου και να δικαιολογήσετε τον χρόνο στον οποίο βρίσκονται. Να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου τους.
24. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και να προσέξετε τη σύνταξή τους.
25. Να εντοπίσετε τους συνδέσμους του κειμένου και να εξηγήσετε τον συντακτικό τους ρόλο.
26. Να μεταφράσετε στα Λατινικά τις παρακάτω περιόδους και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς των υποθετικών λόγων:
 - α) *Αν έδινες οποιοδήποτε υλικό στον Φειδία, μπορούσε να κατασκευάσει από αυτό το πιο τέλειο άγαλμα.*
 - β) *Ο σοφός αν μπορέσει θα δείξει την αρετή του ως στρατηγός, αν όχι, ως στρατιώτης.*
 - γ) *Οποιαδήποτε τύχη κι αν λάχει στον σοφό, θα τη χρησιμοποιήσει με άριστο τρόπο.*

²⁰⁶ Τα ουσιαστικά που δηλώνουν ύλη στον πληθυντικό έχουν διαφορετική σημασία και δηλώνουν τα αντικείμενα που είναι κατασκευασμένα από την ύλη αυτή. Βλ. Μ. Πασχάλης - Γ. Σαββαντιδής, *Λατινικά Λυκείου. Το βιβλίο του καθηγητή*, σ. 106.

2. Ερωτήσεις-ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Άσκηση συμπλήρωσης κενών

1. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Τα ρήματα με τα οποία θα συμπληρώσετε τα κενά να τεθούν στην έγκλιση που απαιτεί το είδος των υποθετικών λόγων που σας ζητείται. Να προσέξετε ώστε το νόημα να είναι αποδεκτό.
 - α) *Si ille , hostes appropinquare non*
(urbs, vivo, audeo) [υπόθ. αντίθετη προς την πραγματικότητα]
 - β) *Si et homines excellentes, animum et mentem optime* (colo, conformo, tuus, cogito)
[ανοικτή υπόθεση]
 - γ) *Exempla vetustatis omnia in tenebris , nisi litterarum lumen* (accedo, iaceo) [υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα]
 - δ) *Si , ego ipse te* (mentior, punio μέλλ.) [ανοικτή υπόθεση]
 - ε) *Si cives iustitia inter se et libenter leges , liberi esse* (servo, certo, possum) [ανοικτή υπόθεση]
 - στ) *Nisi filius Tarquini pudicitiam Lucretiae , populus Romanus imperium non* (laedo, adimo, Tarquinius)
[υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα]
 - ζ) *Nisi homo cibum sumere , non* (vivo, nego)
[δυνατή υπόθεση]
 - η) *Si quis suis , facile miseras vitae* (confido, vis, fero) [δυνατή υπόθεση]
 - θ) *Si tu marmor illis , si viliores materias, simulacrum optimum* (obfero, facio) [δυνατή υπόθεση]
 - ι) *Si illi subvenire , iudicia et libidines comprimere*
(respublica, volo, constituo, debeo) [ανοικτή υπόθεση]

II. Ασκήσεις του τύπου “Σωστό-Λάθος”

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι συντακτικώς ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Si impudentes estis, omnes vos contemnent.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
β) <i>Si fortiter pro patria dimicabitis, omnes vos honorabunt.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
γ) <i>Si ita res est, nihil sperare possumus.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
δ) <i>Si impudentes essetis, omnes vos contemnent.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
ε) <i>Si ita res esset, nihil sperare possemus.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
στ) <i>Si impudentes fuissetis, omnes vos contempsissent.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
ζ) <i>Si ita res est, nihil sperare possimus.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
η) <i>Si fortiter pro patria dimicatis, omnes vos honorabunt.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
θ) <i>Si ita res esset, nihil sperare poterimus.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
ι) <i>Si fortiter pro patria dimicaretis, omnes vos honorabant.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

2. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Sapientes dolor et eae res, quae imperitum avertunt et praecipitem agunt, non prohibent.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
β) <i>Sapientes non premuntur malis. Utuntur malis!</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
γ) <i>Non ex ebore tantum illi sciebant facere simulacra; ex aere quoque faciebant.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
δ) <i>Si marmor illis obtulisses, si viliores materiam, fecissent tale, quale ex illa fieri optimum posset.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
ε) <i>Sapiens, si licebit, in divitiis virtutem explicabit, si minus, in paupertate; si poterit, in patria, si minus, in exilio.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
στ) <i>Imperiti nec mala vincere nec aliquid memorabile efficere possunt.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
ζ) <i>Sapientibus uti malis licet; imperitos mala avertunt et praecipites agunt.</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

- η) *Phidias optime sciebat uti eis quae imperitos avertunt et praecipites agunt.*
- θ) *Mala sapientem explicare virtutem suam non prohibent.*
- ι) *Si sapiens poterit, integer explicabit virtutem suam, si minus, debilis.*

III. Ασκήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Η υποτακτική της πρώτης υποθετικής πρότασης του κειμένου είναι χρόνου υπερσυντελικού διότι:

- α) ο υποθετικός λόγος εκφράζει υπόθεση ανοικτή και αναφέρεται στο παρελθόν.
- β) ο υποθετικός λόγος εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα και αναφέρεται στο παρόν.
- γ) ο υποθετικός λόγος εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα και αναφέρεται στο παρελθόν.
- δ) ο υποθετικός λόγος εκφράζει υπόθεση ανοικτή και αναφέρεται στο παρόν.
- ε) ο υποθετικός λόγος εκφράζει υπόθεση δυνατή και αναφέρεται στο παρόν.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

2. Ο τύπος “malis” στη δεύτερη περίοδο του κειμένου συντακτικώς είναι:

- α) αφαιρετική του μέσου
- β) αφαιρετική του τρόπου
- γ) αφαιρετική του ποιητικού αιτίου
- δ) αφαιρετική της αιτίας
- ε) δοτική του ποιητικού αιτίου

στ).....

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο ή αν δεν συμφωνείτε με τις επιλογές που σας δίνονται να συμπληρώσετε τη δική σας απάντηση.

IV. Ασκήσεις σύζευξης

1. Να γράψετε δίπλα σε κάθε Υπόθεση το γράμμα της αντίστοιχης Απόδοσης, έτσι ώστε ο υποθετικός λόγος που θα σχηματισθεί να είναι αποδεκτός από συντακτικής και νοηματικής πλευράς. Θα σχηματίσετε υποθετικούς λόγους ισάριθμους των Υποθέσεων που σας δίνονται.

Υποθέσεις

- 1) *Si marmor illis obtulisses,*
- 2) *Si in civitatibus concordia est,*
- 3) *Si cives scirent nihil esse miserius bello civili,*
- 4) *Si quis maxima frugalitate utitur,*
- 5) *Si quis divitias amet,*

Αποδόσεις

- α) *cives inter se non pugnant.*
- β) *sentirent, dicerent et facerent omnia, quae ad concordiam pertinerent.*
- γ) *fecisset simulacrum.*
- δ) *sentiebant, dicebant et faciebant omnia, quae ad concordiam pertinerent.*
- ε) *divitias contemnit.*
- στ) *facile pecunia corrumpatur.*
- ζ) *cives inter se non pugnabant.*
- η) *facile pecunia corrumperetur.*
- θ) *fecissent simulacra.*

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τις σημασίες που δίδονται στη Β΄ στήλη αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν δύο σημασίες των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λατινική λέξη, την οποία θα πρέπει να συμπληρώσετε, ενώ στην Α΄ στήλη υπάρχουν δύο λατινικές λέξεις των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες σημασίες, τις οποίες επίσης θα πρέπει να συμπληρώσετε:

A	B
1) <i>prohibeo</i>	<input type="checkbox"/> βγάζω κάποιον από τον δρόμο του
2) <i>imperitus</i>	<input type="checkbox"/> καταβάλλω
3) <i>averto</i>	<input type="checkbox"/> άπειρος
4) <i>praeceps</i>	<input type="checkbox"/> ευτελής, φτηνός
5) <i>premo</i>	<input type="checkbox"/> εκφράζω, δείχνω
6) <i>obfero</i>	<input type="checkbox"/> υγιής, αρτιμελής
7) <i>vilis</i>	<input type="checkbox"/> αδύναμος, ανάπηρος
8) <i>explico</i>	<input type="checkbox"/> αξιομνημόνευτος
9) <i>integer</i>	<input type="checkbox"/> κατορθώνω, δημιουργώ
10) <i>memorabilis</i>	<input type="checkbox"/> εμποδίζω
11)	<input type="checkbox"/>
12)	<input type="checkbox"/>

3. Βάσει του κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τους όρους της Β΄ αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν τέσσερις όροι των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λέξη.

Α	Β
1) <i>sapientem</i>	<input type="checkbox"/> κατηγορηματικός προσδιορισμός
2) <i>res</i>	<input type="checkbox"/> αφαιρετική του ποιητικού αιτίου
3) <i>praecipites</i>	<input type="checkbox"/> επιθετικός προσδιορισμός
4) <i>malis</i>	<input type="checkbox"/> δοτική του ποιητικού αιτίου
5) <i>viliores</i>	<input type="checkbox"/> γενική αντικειμενική
6) <i>ex eboris</i>	<input type="checkbox"/> αφαιρετική του μέσου
7) <i>modo</i>	<input type="checkbox"/> αντικείμενο
	<input type="checkbox"/> αφαιρετική του τρόπου
	<input type="checkbox"/> αφαιρετική της ύλης
	<input type="checkbox"/> υποκείμενο
	<input type="checkbox"/> κατηγορούμενο

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Η λέξη “illi” του κειμένου είναι:

- α) *δοτική ενικού αρσ. γένους*
- β) *δοτική ενικού θηλ. γένους*
- γ) *δοτική ενικού ουδ. γένους*
- δ) *ονομαστική πληθ. αρσ. γένους*

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

2. Ο υποθετικός λόγος του κειμένου, ο οποίος έχει ως απόδοση την πρόταση “in divitiis explicabit” εκφράζει:

- α) *υπόθεση ανοικτή*
- β) *υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα*
- γ) *υπόθεση πιθανή ή δυνατή*

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

3. Ο τύπος “accerperit” του κειμένου είναι:

- α) οριστική μέλλοντα
- β) υποτακτική υπερσυντελικού
- γ) οριστική συντελεσμένου μέλλοντα
- δ) [Σημειώστε κάτι άλλο αν δεν συμφωνείτε με τα προηγούμενα].

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Τα ρήματα με τα οποία θα συμπληρώσετε τα κενά να τεθούν στην έγκλιση που απαιτεί το είδος των υποθετικών λόγων που σας ζητείται. Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς των υποθετικών λόγων. Να προσέξετε ώστε το νόημα να είναι αποδεκτό.

- α) *Si* *et* *homines excellentes, animum et mentem* *optime* (colo, tuus, conformo, cogito) [δυνατή υπόθεση]
- β) *Si ante oculos animi nostri exemplum hominum* *animum et mentem optime* (conformo, excellens, habeo) [υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα στο παρελθόν]
- γ) *Nisi qui deus nobis*, *salvi esse* (subvenio, nequeo) [ανοικτή υπόθεση]
- δ) *Nisi Graeci* , *Troiam non* (utor, dolus, expugno) [υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα στο παρελθόν]
- ε) *Si cives iustitia inter se* *et libenter leges* , *liberi esse* (servo, certo, possum) [δυνατή υπόθεση]

- στ) *Nisi Sextus Tarquinius, filius Tarquini Superbi, pudicitiam Lucretiae,*
..... *Collatini,*, *imperium pater non*
..... . (laedo, perdo, uxor) [υπόθεση αντίθετη προς την
πραγματικότητα, στο παρελθόν]
- ζ) *Nisi exercitus fiduciam*, *fortiter*
et adversarios (certo, amitto, vinco) [ανοικτή υπόθεση]
- η) *Pueri, si* *bene administrare rem publicam, semper imag-*
ines fortissimorum virorum vobis (cu-
prio, debeo, propono) [ανοικτή υπόθεση]
- θ) *Si quis maxima*, *divitiae sibi su-*
pervacaneae (sum, frugalitas, utor) [δυνατή υπόθεση]
- ι) *Si cives omnia* *et* *et* *quae*
ad concordiam, *bella civilia non*
(sentio, dico, facio, sum, pertineo) [δυνατή υπόθεση]